

Kvinnor är viktiga i fredsprocesser

Kvinna till Kvinna

En förutsättning för att uppnå långsiktig fred och stabilitet är att låta representanter från hela samhället delta i freds- och försoningsarbetet. Halva befolkningen, kvinnorna, stängs dock i de flesta fall ute från arbetet.

Krig handlar inte längre enbart om soldater i skyttegravar. Krig dödar, lemlästar och förstör även livet för en stor del av civilbefolkningen, både kvinnor och män. Ofta är det männen som går in i striderna, medan kvinnorna får se till att samhället och dess funktioner fortsätter att fungera.

De traditionella könsrollerna under kriget blir också tydliga när det är dags för fredsförhandlingar: männen går till förhandlingsbordet medan kvinnorna lämnas hemma utan möjlighet att påverka förhandlingarna.

Statistiken från fredsprocesser är tydlig: 92,4 procent av deltagarna i fredsförhandlingar, och 97,5 procent av undertecknarna av fredsavtal, är män, enligt Unifem (2010).

Hälften utan talan

Fredsavtal innebär inte enbart slutet på kriget, utan skriver också villkoren för framtiden. När kvinnor utesluts från fredsprocesser går halva befolkningens erfarenheter och kunskaper förlorade inför uppbyggnaden av ett nytt samhälle. Och eftersom fredsavtalet ofta ligger till grund för det nya samhällets konstitution riskerar kvinnors rättigheter att inte tas på allvar.

Samhällen, oavsett om de är konfliktdrabbade eller inte, präglas ofta av traditionella och patriarkala värderingar som påtalar att kvinnor inte är kapabla till att ta del av makten. Kvinnor utestängs från politiken på flera olika sätt, de hotas, baktalas, förlöjligas och nonchaleras.

Männen, å sin sida, ser ofta inte sitt eget förtryck eller väljer att ignorera den maktordning som byggts upp under generationer.

Mottagarna av Nobels fredpris 2011: Tawakkul Karman, Ellen Johnson Sirleaf och Leymah Gbowee. Foto: Martin von Krogh

Trots att konflikter slår lika hårt mot båda könen utesluts kvinnor när det är dags att förhandla om fred, ofta med argumentet att det är de stridande parterna som ska sluta freden.

Angrepp på mänskliga rättigheter och ojämlikhet mellan olika grupper i samhället, är ett av de mest kraftfulla bränslena för att en väpnad konflikt ska återuppstå.” Världsbankens World Development Report 2011.

Detta faktablad har producerats med ekonomiskt stöd av EU. Innehållet tar Kvinna till Kvinna fullt ansvar för och det får under inga omständigheter betraktas som EU:s ståndpunkt.

Kvinna till Kvinna © 2012

I Montenegro är det svårt för kvinnor att göra sina röster hörda, samhället är starkt patriarkalt. Kvinnoorganisationer utmanar dock de rådande normerna, bland annat med manifestationer. Foto: Kvinna till Kvinna

97,5

De som undertecknar fredsavtal är till 97,5 procent män. 92,4 procent av deltagarna i fredsförhandlingar är män. (Unifem, 2010)

Vad är FN:s resolution 1325?

FN:s säkerhetsråd antog år 2000 resolution 1325 som handlar om kvinnors rättigheter och deltagande som aktörer i fredsprocesser. Resolution 1325 innebär att kvinnors deltagande för fred finns på säkerhetsrådets politiska dagordning.

Män tecknar avtal

Av 585 fredsavtal som undertecknats mellan 1990 och 2010 innehöll enbart 16 procent någon referens till kvinnor, enligt rapporten "Peace Agreements or Pieces of Paper? The Impact of UNSC Resolution 1325 on Peace Processes and their Agreements".

Ett samhälle som inte respekterar samtliga sina invånares mänskliga rättigheter skapar en ojämlikhet som i sig riskerar freden – eller som Världsbankens World Development Report 2011 slår fast: "Angrepp på mänskliga rättigheter och ojämlikhet mellan olika grupper i samhället, är ett av de mest kraftfulla bränslena för att en väpnad konflikt ska återuppstå".

FN-resolution 1325

Det internationella samfundet har erkänt de ödesdigra problem som kvinnors uteslutning från fredsprocesser skapar och har börjat agera för kvinnors fulla deltagande i allt freds- och säkerhetsarbete.

Vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995 antogs en handlingsplan mot diskriminering av kvinnor. Den ålägger medlemsländerna att vidta åtgärder och anpassa lagar och praxis för att undanröja alla hinder för jämställdhet. Som en konsekvens antog FN:s säkerhetsråd år 2000 resolution 1325 "Kvinnor, fred och säkerhet", som mer specifikt handlar om kvinnors rättigheter och deltagande som aktörer i fredsprocesser.

Resolution 1325 följdes sedan upp av resolution 1820, 1888 och 1960, som ytterligare förstärker artiklarna i 1325 (1888), samt specifikt siktar in sig på arbetet mot sexuellt våld i konflikter (1820, 1960).

När en resolution antas i FN:s säkerhetsråd innebär det att frågan kommer upp på säkerhetsrådets dagordning. Det innebär att FN:s medlemsstater är skyldiga att ta ansvar för frågan och agera enligt resolutionen.

Resolutionerna är bindande för alla FN:s medlemmar, men som statistiken visar är det fortfarande långt kvar tills de är genomförda.

Framsteg i Liberia

Ett av de länder där kvinnors engagemang haft en avgörande roll för freden är Liberia, som under fjorton år skakades av ett blodigt inbördeskrig. Sedan 2003 råder fred och den liberianska kvinnorörelsen har blivit världsberömd för sin betydelse för att fredsavtalet kunde tecknas.

För att få ett slut på kriget gick kvinnor i hela Liberia samman och tvingade fram förhandlingar genom ickevåldsstrategier. Nära två tusen kvinnor i likadana vita t-shirtar satt uttröttligt i dagar utanför dåvarande president Charles Taylors kontor och krävde att vapnen skulle läggas ned.

Kvinnornas aktion gav till slut resultat och Charles Taylor gick med på fredssamtal.

Vid de efterföljande överläggningarna i Ghana barrikerade kvinnor dörrarna och vägrade flytta på sig innan de förhandlande parterna där inne hade kommit överens om ett fredsavtal.

2011 fick en av ledarna för den liberianska kvinnorörelsen, Leymah Gbowee, Nobels fredspris. Hon delade priset tillsammans med Liberias president, Ellen Johnson Sirleaf.

